

Det spektakulære og oplysende på video

I forbindelse med udstillingen Museum Europa er Nationalmuseet gået sammen med det Danske Filmværksted om produktionen af 6 Museums Notater, optaget på video på udvalgte museer i Europa.

af Kim Foss

Ligesom Statens Museum for Kunst er Nationalmuseet blevet udstyret med en ny biograf, men ikke nok med det, man har også engageret sig i at fylde noget i den. Inspireret af Anne Wivels videonotater har man sendt 6 teams á 2 kunstnere/museumsfolk til udvalgte museer i Europa, hver især udstyret med en lille HI8 Camcorder af den slags velbeslåede turister også svinger rundt med. Materialet er derefter redigeret i samarbejde med professionelle klippere, der har trimmet hvert enkelt videoessay ned til 12-16 min. Resultatet kan ses i hele

udstillingsperioden, der løber fra 18. juni til 24. oktober 1993.

Selve udstillingen Museum Europa er en kalejdoskopisk, nærmest labyrinthisk gennemgang af museumsbegrebet, dets ordensprincipper og udstillingsmåder fra 1500-tallet og frem til i dag. Den usædvanlig kompakte udstilling, et museum i museet, er ikke alene tankevækkende, men også leveringsdygtig i kuriosa af høj underholdningsværdi. Bric-a-brac, hvad Asger Jorn i sin tid kaldte intime banaliteter, skrumpehoveder og misfostre (i formaldehyd), står side om side med danefæ

og oldsager, og denne provokerende sammenstilling af høj og lav, kunst og kitsch, pirrer ikke alene sanserne, men giver også et flot overblik over museumstankens vej fra wunderkammer og raritetskabinet til nutidens mausoleumsagtige ophobninger af døde genstande. I udstillingen indgår en række afsnit fra George Batailles udkast til en surrealistisk ordbog, der redefinerede diverse genstande og begreber. 'Kultur blev resolut stavet med småt, det sublime og vulgære blev behandlet som ligeværdige', ifølge udstillingens korte og koncise katalog.

Disse forfriskende leksikalske arbejder, placeret i gulvhøjde, kunne med lidt god vilje udgøre udstillingens credo.

Udstillingens idé er i større eller mindre grad også at finde i de 6 videoessays, der overvejende er optaget i museer med relation til den af Museum Europa udstukne kronologi af udstillingstyper. Forfatter og museumsleder Peter Seeborg og litterat Katrine Ussing lægger for med seriens mest formfuldendte værk, *En himmel der intet ser – La Specola, Firenze*, optaget på Firenzes zoologiske museum fra 1775. Ligesom resten af serien har man arbejdet med de begrænsninger, der ligger i udstyrets beskaffenhed, lys, optageforhold og de af museerne givne arbejdspræmisser. I tilfældet *La Specola* har man ladet montrenes genskær fra lysstofrør og andre udstillede genstande komme i forgrunden, nu de alligevel ikke var til at omgå, og så ellers panoreret sig stille og roligt igennem den zoologiske udstilling for at ende i museets voks-anatomiske samling. Disse præcist gennemskårne kroppe blev oprindeligt brugt af lægevidenskaben, men tjente også en dobbelte funktion som folkeoplysning og underholdning. Videoens force er absolut Peter Seeborgs tekst og speak, der akkompagneret af smukke nærbilleder ikke alene kommer flot og lyrisk omkring menneskets trang til at forstå og klassificere, men også aftvinger de døde figurer en god portion humanistisk visdom. Man kunne godt unde den fornemme tekst et helt filmhold, der kunne yde den retfærdighed på billedsiden, men det er vel blot konsekvensen af, at hvad der var tænkt som et lille museumsnotat, allerede er vokset ud over sine præmisser, og nærmest er blevet skitsen til et selvstændigt kunstværk.

Mere ufærdigt virker næste notat, *Gadens Museum*, af maleren Nina Sten-Knudsen og antropologen

Cathrine Hasse. Her vises først og fremmest rituelle optog fra tre landsbyer på Sardinien, krydsklippet med optagelser fra Museo del Costume e delle Arti Popolari i Nuoro, et etnografisk museum, der udstiller optogenes klædedragter og masker. Iklædt sorte fåreskind og frygtindgydende masker hopper udvalgte omkring i en sær inciterende rytme, der udgår fra en hel skov af koklokker, der beklæder deres skind. Lukker man øjnene kunne man lige så godt være til religiøs ceremoni i Tibet, så det kommer unægtelig til at virke noget livløst, når der klippes til de udstoppede og tavse klædedragter på museet. Til gengæld er videoen den eneste i rækken, der trækker museet ud til de dele af virkeligheden, som vi ellers kun ser som tableauer og monter. På godt og ondt kan man sige, for på gaden må instruktørerne lide den tort, at skulle kæmpe på lige fod med byens egne videoamatører, der nok skal træde ind i billedet inden man når at føle sig alt for hensat til fjerne fortider.

Tredje notat er fra *The Pitt Rivers Museum – University of Oxford*, instrueret af geografen og biologen Torkil Funder sammen med etnologen Bodil Grue-Sørensen. Her afstår man nærmest fra at give sig i kast med videoens virkemidler, og leverer hvad der kunne forveksles med et regulært dias-show, hvis da ikke kusten i ny og næ svang støvekludden. Museets opbygning kan minde

om strukturen i selve Museum Europa, idet man ikke har klassificeret efter tid og sted, men i stedet har samlet de godt en million genstande i det mægtige rum efter brug og anvendelse. Det betyder at museet i høj grad ansporer til sammenligning kulturerne imellem, temaerne er f.eks. magi, behandling af de døde, brug af fugle, og minsandten om der ikke gemmer sig en sparegris fra København blandt de udstillede genstande. Samlingen lægger stor vægt på hverdagsting, og anskueliggør mest af alt menneskenes udvikling ved at sammenligne de forskellige kulturer, for at se 'om mennesket er steget op fra et dyrisk stade eller er faldet fra et stade af stor fuldkommenhed'. Selvom de døde genstande formidles med temmelig døde billeder fortælles historien sikkert og pædagogisk, der er ingen tvivl om, at vi er i selskab med museumsfolk, der kan deres kram.

Manuskript og instruktion, man kunne næsten sige mangel på samme, til *Urmuseum, Dresden* er foretaget af Allan de Waal og Anne Wivel. Begge med så meget erfaring med levende billeder, at de koket har afstået fra at anvende stativ, og dermed gjort spillereglerne endnu vanskeligere end de var i forvejen. Her er virkelig tale om et notat, man ser urmuseet, men mest så meget andet i det Dresden, der så nyligt er vågnet efter over 40 års socialisme. Der er masser af historiske billeder fra brandbombningen af Dresden,

der i februar 1945 kostede over 135.000 af byens indbyggere livet, men også natlige køreture, udbombede katedraler og punks i gadebillede. Det er begrænset hvad man får at vide om urmuseet og dets samlinger, men de håndholdte og bevidst sjuskede billeder forlener i det mindste videoen med et liv på billedsiden, og instruktørerne går samtidig i dialog med selve video-mediet, meget postmoderne og meget meta alt sammen.

Femte notat er af filminstruktøren Lone Scherfig og idéhistorikeren Carsten Thau, og er fra *Sir John Soane's House and Museum, London*. Museet blev stiftet af arkitekten Soane i begyndelsen af forrige århundrede, og med udgangspunkt i museets labyrintiske udstilling eks-temporerer Carsten Thau, keyet ind i billedet så vi kan se at det er den ægte vare, over arkæologisk romantik, ruinkult, Piranesi og meget andet godt. Teksten kører på ganske højt oktantal, men virker mindst lige så fragmenteret som Soanes hjem og museum, hvilket medfører at såvel tilskueren som billedsiden hurtigt hægtes af. Desværre, for der gemmer sig meget godt stof i materialet, men det er måske paradoksalt at forlange en lineær struktur af en labyrint.

Som rosinen i polseenden ligger *Tåbelige Spørgsmål – Museum der Medizin*, instrueret af forfatteren Kirsten Hammann, men oprindelig konciperet i samarbejde med billedkunstneren Morten Skriver. Til trods for at være feltets yngste deltager, er Kirsten Hammann nok den person med mest praktisk erfaring med video-mediet, hvor hun allerede synes at have fundet sin helt egen stemme. *Tåbelige Spørgsmål* er ingen undtagelse, her skiftes mellem museumsdirektørens noget svulstige udgydelser om samlingen og instruktørens egen indre monolog, der med markeret distance sætter spørgsmålstejn ved de stykker anatomi hun præsenteres for. Samlingen, der findes i Wien, er noget nær en replika af den Peter Seeberg og Katrine Ussing optog i Firenze, lidt mindre, men med 'an imperial aura', som museumsdirektøren pompøst erklærer. Speaken kommer i det hele taget ind på en del af de samme aspekter omkring menneskets trang til at forstå og lave orden, som Peter Seebergs fyndige tekst. Her er tonen blot ironisk, til tider naivistisk, og der vendes godt op og ned på begreberne, så tilskuerne endelig kan få noget at grine af.

Sir John Soane's House And Museum, London – af Lone Scherfig & Carsten Thau.

Har de anatomiske voksfigurer øvet vold på fortællerens karikerede snusfornuft, så er hævn sød, figurerne keyes ind i gadescener fra Wien, og tillige en absurd gang wienervals på fransk (for turisternes skyld, må man gå ud fra), mens museumsdirektøren når tilhøreren gennem en fjernsynsskærm inden i skærbilledet. Således indeholder videoen seriens eneste alvorligt eksperimenterende billeder, og er vel også ene om at arbejde med videoens æstetik også i klipperummet.

Alt i alt er Museums Notater et vovet eksperiment, der i alle tilfælde har afkastet nogle interessante resultater, selvom man en anden gang nok burde overveje at sende et professionelt hold, eller i det mindste en fotograf, med ud på optagelse. Samtlige produktioner vidner om, at der en masse at fortælle og formidle, men det elektroniske medie har ofte været mere til besvær end til hjælp i processen, og videoernes klippere (Prami Larsen på alle undtagen *La Specola* ved Torben Skjødt Jensen og *Uhrmuseum, Dresden* ved Thomas Krag) har tydeligvis måttet foretage mange krumspring for at få det bedste ud af det hjembragte materiale; al den slowmotion, overblending mm kan i hvert fald ikke være brugt af æstetiske hensyn alene.

De 6 *Museums Notater* vil gøre Museum Europa følgeskab, når udstillingen vises i Bonns nyopførte prestigeprojekt Kunst und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland fra 3. november 1994

til 26. februar 1995. Desuden vil Danmarks Radio købe mindst to af produktionerne til visning.

Udover de omtalte videoer indgår der i selve udstillingen en videoinstallation af Morten Skriver, og derudover har Museum Europa foranlediget filminstruktøren Dola Bonfils til at sammensætte en kavalkade af dokumentarfilm og videoer, der vises løbende i udstillingsperioden, suppleret af to fornemme minifestivals, hvor to af Europas mest estimerede festivaler kom på besøg med udvalgte værker. Det drejer sig om *Cinema du Reel, Paris* (på Nationalmuseet i september), der finder sted i Centre Pompidou i marts hvert år, og *Internationales Forum des Jungen Films* (på Nationalmuseet i august), der er den del af Berlin Filmfestspiele, der tager sig af de mere vanskelige produktioner. Ikke nok med det, Statens Filmcentral benytter også lejligheden til at genoplive sin semi-antropologiske festival *Det Åbne Vindue*, der sidst løb af stablen for to år siden i Delta Bio. Nu er der kun at håbe, at det ikke drejer sig om et forbigående anfald af hyperaktivitet, men at alle de mange visninger vil blive fulgt op, måske endda på en mere permanent basis.

Museums Notater

Produceret af det Danske Filmværksted og Museum Europa, Nationalmuseet. Redaktion: Annesofie Becker, Willie Flindt, Dino Raymond Hansen & Mette Heiberg, i samarbejde med Dola Bonfils. Nationalmuseet, 18. juni til 24. oktober 1993.